

3 Wederzijdse verwachtingen ouders en school

- Waarom goede contacten en de roep om contracten?
- Waarom openheid en onderling overleg over 'oudercontracten'?
- Regelen contracten het 'wantrouwen' tussen ouders en school?

In het kader van de school als waardengemeenschap wil minister Van Bijsterveldt stimuleren dat scholen en ouders aan de 'voorkant' goede afspraken maken over de wederzijdse verwachtingen, en over de waarden en normen die op de school gelden. Het gaat daarbij om het maken van niet-vrijblijvende afspraken, die vastgelegd worden in overeenkomsten tussen ouders en scholen waarvoor beide tekenen. Bij de afspraken horen ook afspraken over het omgaan met conflicten. De minister vindt het belangrijk om hierover aan de 'voorkant' heldere afspraken te maken om te voorkomen dat een conflict uit de hand loopt. Ik zie mooie praktijkvoorbeelden van scholen die daarmee enorme winst boeken in de relatie tussen school, leerling en ouders.

Waarom goede contacten en de roep om contracten?

Goede contacten tussen school, ouders en leerlingen werken door in de kwaliteit van een school en de leerprestaties. In het regeerakkoord staat vermeld dat scholen worden gestimuleerd contracten te sluiten met ouders over bijvoorbeeld het meedoen aan oudergesprekken, het tegengaan van verzuim en spijbelen, fatsoenlijk gedrag en het spreken van Nederlands op school.

De roep om contracten af te sluiten tussen ouders en school is niet nieuw.²³ In 2003 bepleitte de toenmalige minister van OCW, Maria van der Hoeven dat er tussen de school en iedere ouder oudercontracten worden afgesloten, om te voorkomen dat ouders hun problemen 'zomaar over de schutting van de school kieperen.' Het oudercontract was in haar ogen een middel om elementaire zaken omtrent gedrag en kleding bespreekbaar te maken en expliciete normen te stellen. Het zou over onderwerpen kunnen gaan als:

‘geen wapens mee naar school nemen, geen petjes in de klas, niet je kinderen thuishouden omdat je een week eerder met vakantie wilt, niet met de vuist verhaal komen halen na een slecht rapport.’ Volgens Paul Zoontjens, hoogleraar Onderwijsrecht, was het een interessante gedachte van de minister, maar kon er moeilijk van een volwaardig privaatrechtelijk contract worden gesproken. Veel van de zaken die scholen contractueel willen regelen, zijn namelijk al in de wet voorzien – zoals gehoorzaamheid aan de Leerplichtwet – zodat een contract niets toevoegt.²⁴

In Groot-Brittannië is een schriftelijke overeenkomst met ‘harde’ afspraken tussen school en ouders in een *‘home-school agreement’* al jaren verplicht op elke school. De wetgever is zelfs een stap verder gegaan en heeft in 2003 de ‘anti-social behaviour bill’ ingevoerd. Het schoolbestuur kan een contract met een ouder van een leerling afsluiten als de leerling regelmatig spijbelt, of als de leerling tijdelijk is verwijderd van school. Het contract bevat een verklaring van de ouder dat hij instemt met een aantal specifieke verplichtingen die het schoolbestuur voor een bepaalde periode aan hem en zijn kind oplegt en een verklaring van het schoolbestuur dat het de ouder ondersteunt bij het voldoen aan deze verplichtingen. Het doel van deze verplichtingen is dat de leerling zijn of haar gedrag verbetert. Een andere verplichting kan zijn dat de ouders en de leerling een opvoedcursus volgen. Bij weigering volgt een strafzaak tegen de ouders.

In 2009 presenteerde de Rotterdamse wethouder Leonard Geluk een actieplan, waarin hij scholen stimuleerde een contract met ouders te sluiten. Het instituut voor multiculturele vraagstukken FORUM kwam met een notitie waarin de ervaringen met contracten werd besproken. Het gaf daarin aan dat het gebruik van het contract duidelijkheid creëert die er voorheen vaak niet was, omdat de wederzijdse verwachtingen worden uitgesproken. Bovendien verbetert met de invoering van een contract de communicatie richting ouders doorgaans. Echter, op sommige scholen blijven bepaalde problemen ondanks het contract bestaan, zoals een beperkte deelname van ouders aan algemene informatieavonden.²⁵

Waarom openheid en onderling overleg over 'oudercontracten'?

Ouders in de medezeggenschapsraad zouden een belangrijke rol kunnen spelen in het stimuleren van openheid en onderling overleg over het opstellen van een 'oudercontract'. Daarnaast kunnen ouders in de raad ervoor zorgen dat er door het opstellen van een contract duidelijkheid komt ten aanzien van wederzijdse verwachtingen van ouders en school op een aantal gebieden.

- *communicatie*; deelname ouders aan rapportgesprekken en themabijeenkomsten; omgaan met normen en regels op school en thuis; Nederlands als voertaal binnen de school voor leerlingen en ouders; het zo snel mogelijk informeren van elkaar als er problemen zijn met de leerling; een constructieve houding tonen ten aanzien van het oplossen van conflicten; ongeoorloofd verzuim voorkomen;
- *onderwijsaanbod, leerprestaties en welbevinden van de leerling*; het bieden van goed onderwijs; informatie en samenspraak over effectieve leertijd; extra aanbod voor aanpak van achterstanden en stimulering van talenten; systematisch en tijdig informeren over de onderwijsprestaties, het ontwikkelingsperspectief en mogelijke sociaal-emotionele problemen van het kind; spreek-tijd met de leerkracht; concrete informatievoorziening en handvatten voor extra onderwijsondersteuning thuis; grenzen aan de verwachtingen die ouders mogen stellen aan een school en de invloed die zij kunnen uitoefenen; mogelijkheden tot het volgen van taalonderwijs en andere cursussen; concrete voorzieningen voor kinderen zoals overblijven; speciale zorg voor kinderen met problemen en respect voor elke cultuur en geloofsovertuiging.
- *specifiek voor het voortgezet onderwijs*; concrete wederzijdse afspraken voor het waarborgen van de veiligheid; voor wat betreft toegang tot en gebruik van tabak, alcohol en drugs, bezit van wapens, criminaliteit en seksuele voorlichting; concrete wederzijdse afspraken over de aanpak van verzuim.

Regelen contracten het 'wantrouwen' tussen ouders en school?

Tegenstanders van oudercontracten stellen dat contracten het 'wantrouwen' tussen ouders en school regelen, relaties 'knevelen' en uitgaan van 'tegen' in plaats van 'samen'. Of zoals een docent antwoordde op de vraag waarom voor contracten gekozen was: 'Ze liggen uiteindelijk in een la. Ze zijn er eigenlijk alleen voor als het misgaat; dan ben je ingedekt.'

KOM MAAR HIER PA... DAN LEE'S
IK HET WEL HARD OP VOOR ...

Volgens de aanhangers van een 'zachte' aanpak is een belangrijke voorwaarde voor het creëren van betrokkenheid van ouders dat de ouders en het onderwijspersoneel samen de verantwoordelijkheid nemen voor de vorming en opvoeding van een kind. Die gezamenlijke verantwoordelijkheid kan niet eenzijdig worden opgelegd met een 'contract'. Immers, niet een contract, maar de houding van de professional is bepalend voor succes. Samenwerken en communiceren met de ouders is doorgaans de meest effectieve manier om kinderen adequaat te begeleiden bij hun ontwikkeling en bij het leren op school en thuis. Daarmee versterken school en ouders elkaar over en weer bij het opvoeden en onderwijzen van het kind.

Volgens hoogleraar onderwijsrecht Pieter Huisman moet worden opgepast met termen als 'contract' of 'overeenkomst' omdat ze misschien niet passend zijn voor het doel dat de school wil bereiken. Handhaving is namelijk lastig. Als een ouder ondanks het tekenen

niet betrokken is, mag de leerling daarvan dan de dupe zijn? Omgekeerd: wat kan de ouder vorderen als de school beloften niet kan of wil nakomen? Verwachtingen die je aan de term 'contract' hangt, kunnen dan niet worden waargemaakt. In Vlaanderen hanteren scholen volgens hem een betere term: 'engagementsverklaring'. En daar gaat het uiteindelijk toch om, een wederzijds engagement of commitment ten behoeve van het beste resultaat voor de leerling.

Aanbevelingen

Op basis van onderzoeksbevindingen kunnen we een aantal aanbevelingen doen:²⁶

- Het venijn zit in het begin. Scholen zouden bij de intake aan ouders zo concreet en duidelijk mogelijk moeten aangeven wat ze van hen verwachten wat betreft hun aandeel ten aanzien van opvoeding en onderwijs van hun kind.
- Samen verantwoordelijk. Het is noodzakelijk dat leraren en ouders zich openstellen voor elkaar, kennis nemen van elkaars culturele en religieuze achtergronden en dat ze onderwijs en opvoeding als een gezamenlijke taak en verantwoordelijkheid zien.
- Ouders uitdagen. Scholen dienen ouders nadrukkelijk uit te dagen een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van de kwaliteit van de school en daarmee hun verantwoordelijkheid voor de school.
- Minder toespraak en meer inspraak. Schoolteams zouden kunnen proberen de ouders minder toe te spreken, meer naar hen te luisteren, open te staan voor hun zorgen en hen nadrukkelijker uit te nodigen zitting te nemen in de medezeggenschapsraad en het bestuur.
- Leerlingen serieus nemen. Schoolteams moeten bij vergroting van ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie oog hebben voor de context van de leerlingen en mogen het vertrouwen van die leerlingen niet schenden; bedachtzaamheid, 'prudencia', is het sleutelwoord.
- Aanstellen van een waakhond. Het kan noodzakelijk zijn iemand van het schoolteam als ouderbetrokkenheidscoördinator aan te stellen. Een persoon die de ontwikkeling van de ouderbetrok-

- kenheid en ouderparticipatie in het takenpakket heeft. Support van de directie voor de uitvoering van deze taak is belangrijk.
- Leren en evalueren. Het is wenselijk dat schoolteams bij het ontwikkelen van hun beleid met betrekking tot ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie proberen te leren van de 'good practices' van andere scholen en evaluatiemomenten inbouwen om zicht te houden op het bereiken van de gewenste doelen.
  - Scholing. Aanvullende training voor leraren is doorgaans wenselijk om de communicatie tussen ouders en school te optimaliseren.